

Öğretmenlerin Zamanı Etkili Kullanması: Yüksek Lisans Tezlerine Yönelik Bir İçerik Analizi

Ali KIRAN¹ Şükrü ADA²

Özet

Zaman yönetimi ortaya ilk kez, iş yükü fazla olan yöneticilerin zamanlarını daha iyi kullanmak amacıyla ortaya çıkmış, bir eğitim aracı olarak da Danimarka'dan dünyaya yayılmıştır. Zamanın sınıfta ve okul içerisindeki etkinliklerde kullanılmasında zaman yönetimi becerilerinin önemli rolü vardır. Ders öncesinde yapılan hazırlık ve planlama bu süreçlere dâhildir. Öğrencilerde ders başarısının artması ve onların derse olan ilgilerini çekebilmek için, her öğretmenin zaman planlaması becerisine sahip olması gerekmektedir. Ders esnasında veya ders sonrasında ortaya çıkacak olumsuz etkileri ortadan kaldırmak veya en aza indirmek için zaman planlama becerileri oldukça önemlidir. Bu bağlamda bu çalışmada, öğretmenlerin zaman yönetimi ve planlaması konusuna yönelik bir içerik analizi çalışması yapılmıştır. Çalışma esnasında kullanılacak tezleri belirlemek için birtakım ölçütler belirlenmiştir. Ölçütler belirlendikten sonra "Yükseköğretim Kurulu/Ulusal Tez Merkezi" veri tabanı yardımıyla araştırmamıza ilişkin 8 yüksek lisans tezi tespit edilmiştir. Bulunan sonuçlara göre tezlerin 2010-2020 yılları arasında çeşitli illerde, çeşitli enstitülerde yapıldıkları belirlenmiştir. Belirlenen tezler "yayımlanma yılları, araştırma konuları, araştırma yöntemleri, çalışma grubu büyüklüğü, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri" bakımından incelenmiştir. Bunun sonucunda en çok araştırmanın "Zaman Yönetimi ve İş Doyumları" konusunda olduğu tespit edilmiştir, en az yapılan araştırma konusu ise "Öğretmenlerin Zaman Yönetimine İlişkin Görüşleri" olmuştur. Araştırmacıların hepsi verilerin toplanması sırasında anketlerden yararlanmış olup üç araştırmacımızda ölçek geliştirme çalışması yapmıştır.

Anahtar Kelimeler: İçerik analizi, öğretmen, öğretmenlerin zaman yönetimini etkili kullanması, zaman yönetimi

Teachers 'Use of Time Effectively: A Content Analysis for Master's Theses

Abstract

Time management has emerged for the first time with the aim of making better use of the time of managers with more workload, and has spread from Denmark to the world as an educational tool. Time management skills have an important role in using time in the classroom and in activities within the school. Preparation and planning prior to the course are included in these processes. In order to increase the success of the course and to attract students' interest in the course, a teacher needs to have the ability to schedule time. Time planning skills are very

¹ Okul Yöneticisi, Şirinevler İmam Hatip Ortaokulu MEB, Bursa, Türkiye. E-posta: alibursa83@hotmail.com ORCID NO: 0000-0002-0063-4219

² Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü E-posta: sukruada@uludag.edu.tr ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3329-9494>

important in order to eliminate or minimize negative effects during or after the course. In this context, a content analysis study was conducted on the subject of time management and planning of teachers. A number of criteria were determined to determine the theses to be used during the study. After the criteria were determined, 8 Master's thesis related to our research were determined with the help of the “Yükseköğretim Kurulu/ Ulusal Tez Merkezi” database. According to the results found, it was determined that theses were held in various provinces and institutes between 2010-2020. The determined theses were examined in terms of “years of publication, research topics, research methods, size of Working Group, data collection tools and data analysis methods”. As a result, the most number of research was found to be about “time management and job satisfaction”, while the least number research was about “teachers' views on time management”. All of these researchers benefited from surveys during the collection of data, and three of our researchers did scale development work.

Keywords: Content analysis, effective use of time management by teachers, teacher, time management

Giriş

Zamanın tek bir eylemi vardır; durmadan akmak. Tekrar edilemez, geri getirilemez, depo edilip başka bir süreçte harcanamaz. İnsanların yaşamları kısıtlı bir süre olduğu için zamanı en iyi ve etkili şekilde kullanması gerekmektedir. Zamanının olmadığını söyleyen bir insan, zamanı kullanmayı ve değerini bilmeyendir. Aynı diğer kullandığımız kaynaklar gibi, etkili kullanabilir ya da boşa harcayabiliriz. Zamanı en doğru ve etkili kullanılmasında ise devreye “zaman yönetimi” kavramı giriyor (Mackenzie, 1987: 14).

Zaman yönetimi kavramı 1970’li yıllarda ortaya çıkmış ve 1980’li yılların başlarında kullanılmaya başlanmıştır. Zaman yönetimi, işgücü fazla olan yöneticilerin zamanlarını daha iyi planlaması ve kullanmasına yardımcı olmak amacıyla, bir eğitim aracı olarak da Danimarka’da oluşup tüm dünyaya yayılmıştır (Akatay, 2003; Topal 2009).

Günümüzde özellikle profesyonel çalışma hayatı ve eğitim alanında en önemli unsur haline almıştır. Yeryüzündeki tüm canlılar için aynı ilerleyen zaman, kendi kuralları içinde hiç değişmeden belirlenen bir hızla akıp gider, değiştirilmesi, geri alınması mümkün değildir. TIME dergisinin yöneticisi Pearson, zaman kavramının yanlış kullanılması üzerine şunu ifade etmiştir; “zamanı yönetemeyiz, yalnızca kendimizi zamana göre yönetebiliriz.” demektedir (Josephs, 1996:8).

Zaman yönetimi aslında bir öz yönetimdir, bireyin kendisini algılamasında ve yapabileceklerinin farkında olmasının kendisini yönlendirerek olayları yönetmesidir. Zamanı iyi kullanmanın önemini belirten bir söz vardır: “Zaman uçuyor, siz pilot musunuz yoksa yolcu

mu?” (Jones, 2000, s. 9). Bireysel zamanın etkin kullanımı, zaman algısıyla, zamanı bir disiplin çerçevesinde kullanmakla mümkündür. Zamanı iyi kullanmak, hedeflerinize varmak için en değerli varlığınızı kullanmaya söz vermenizi gerektirir (Mentor, 2013, s. 20).

Zaman yönetimi her dalda olduğu gibi eğitimde en önemli ön koşuldur. Eğitimde her zaman ilk olarak bir öğretmen adayını veya öğretmenin öğrendiği konu, eğitimden ziyade eğitimin planlanmasıdır, bu planlama da bizim için zaman yönetimini önümüze getiriyor. Eğitim alanında esnek bir program kullanılsa da eğitimde de telafiler yapılamayabilir. Bu nedenle hataların azaltılması planlama yapmak ile ilgilidir (Durukan ve Öztürk, 2005). Görevine yeni başlayan öğretmenlerin Eğitim Bilimleri derslerinde aldıkları planlamalar yeterli olmuyor ve dersin işlenişi için geçen sürenin belirlenmesi ve amaçtan uzaklaşılması durumları göz önüne gelebiliyor. Eğitimde zaman yönetimi ve planlamayı aktif olarak kullanan bir öğretmenin derslerinde hedeflerin ulaşılmasına ön ayak oluyor (Özçelik, 2006).

Zaman, kişinin amaçlarına ulaşabilmesi için kullanabileceği bir kaynak olarak da tanımlanabilir. Bu kaynağın en iyi şekilde planlanması halinde erkenden işe koyulduğunuzda başarıyı elde ediyorsunuz. Davranmadığınızda boşa geçen yıllar olarak size geri dönüşü oluyor. Bu sebeple de insan hayatındaki bu sınırlı kaynağın etkili bir halde yönetilmesi gerekmektedir. Zamanın etkin kullanılması, az zamanda çok iş yapmak değil, zaman yönetimi belli olan bir zaman içerisinde işlerin etkili yönetimidir (Tutar, 2011).

Zaman yönetimi her meslek ve iş grupları için gereklidir ancak okullarda stratejik bir misyonu olan ve lider konumundaki eğitimciler için zaman kavramının anlaşılması ayrı bir öneme sahiptir. Toplumda birey yetiştirmek için çalışan ve bu sektöre hizmette en önde bulunan öğretmenlerin gerek belli ders saatleri içinde sınıflarda olmaları gerek konuları bitirememesi stresi gerekse özel hayatlarına yönelik sorunlar, en önemlisi de üzerinde bulundukları sorumluluk en üst seviyededir. Bundan dolayı öğretmenlerin kendisi, öğrencisi ve toplumu için harcadıkları zamandan en küçük birim olan saniye bile çok kıymetlidir (Scoot, 1997).

Okulu diğer birimlerden ayıran en önemli özelliği üzerinde çalıştıkları hammaddenin toplumdaki gelen ve tekrar topluma kazandırılmasıdır. Eğitim kurumlarının genel ve temel özelliği, insan ilişkisine dayalı olmasıdır. Üç önemli insan kaynağı bulunduran bu kurumda; yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler yer alır. Herkes zamanı kendi amaçlarına yönelik kullanmaktadır. Örneğin “bir öğrenci için, proje teslimi kitap okuma” gibi etkinlikleri zaman yönetimi ile ortaya koyabilirler (Bursalıoğlu, 2011).

Planlama eğitim alanında zaman yönetimi veya zamanı etkili kullanmasının ön gereğesidir. Akıp giden zamanın telafisi veya geri döndürülmesi imkânsızdır. Bu sebepten ötürü yapılan hatalar ve eksiklikler en az düzeye indirilmeli, izlenecek yol ona göre olmalıdır (Covey, R.S., Merril, A.R ve Merril, R.R., 1998).

Öğrencilerin öğrenmelerin için kullanacakları zamanı arttırmak, etkinliğin içeriğinin devamlılığını sağlamak, geçişler arası zamanı azaltmak, öğrencilerin sorumlu olmaları üzerine üç stratejiden bahsedilmektedir (Weinstein ve Mignano, 1993).

1. Etkinliğin devamlılığı: Öğrencilerin hiçbir eylemde bulunmadan beklemeleri gerekir. Öğrencilerin ilgili ve dikkatli olmaları, konsantrasyon yeteneklerinin kaybolarak sıkılmaları, dikkatlerini başka yerde yoğunlaştırmaları gibi olumsuz ve olumlu durumlar ortaya çıkabilir.
2. Geçişler arası zamanı azaltmak: Geçişlerin en aza indirilmesi, derste kullanılacak olan zamanın daha fazla olmasına sebep olabilir. Etkinlikler arası geçiş yaparken öğretmen önce yapılan etkinliği özetleyerek neler hedeflendiğini nelere ulaşıldığını öğrencilere bildirmelidir. Sıradaki etkinliğe geçiş yaparken de öğrencilerin yapılacak olan etkinliğe karşı hazır olmaları gerekir. Eğer geçiş süreleri arasında öğrencilerde dikkat dağınıklığı yaşanırsa zaman kaybı ortaya çıkar, öğrenciler yapılacak olan 2. Etkinliğe tam motive olamazlar.
3. Öğrenci sorumluluğu: Zamanın akıllı bir şekilde kullanımını sağlamak konusunda öğrencilerden öneri ve istekler alınmalıdır. Öğrencilerle yapılacak etkinlik ile ilgili konuşulmaları, neler bekledikleri, neleri başarabilecekleri konusunda bilgili olmaları istenmelidir. Performans beklentilerini bilen öğrenciler ellerinden gelen en iyi ürünü ortaya çıkartmak için çabalayacaktır.

Yönetim alanlarının hepsinde olduğu gibi sınıf yönetimi içinde öğretmenlerin en önemli kaynaklarından birisi zamandır. Öğretmenlerden yaklaşık 180 iş günü içerisinde (hafta sonu kursları hariç) önceden hazırlanan planın uygulanması beklenmektedir. Öğretmede bu süreçte en verimli olabilmek için derslerine hazırlıklı gitmeli ve dersin akışını ona göre düzenlemelidir.

Zamanı etkili kullanamayan, iyi yönetemeyen bir öğretmenin işlerin yolunda ilerlemesi yönünde sıkıntılar çeker. Bu durumlarla karşı karşıya olan bir öğretmenin ulaşmak istediği öğrenci, toplum ve kitlenin de aynı şekilde sıkıntı yaşayacağı söz konusudur. Bu araştırmadaki

temel amaç öğretmenlerin zaman yönetimine yönelik yaşadıkları sıkıntıyı göz önüne alarak yüksek lisans tezleri üzerinde araştırma yapmaktır.

Bu amaçla;

Öğretmenlerin zaman yönetimi bakımından, farklı değişkenlere göre anlamlı olacak sonuçların elde edilip edilmemesine yönelik bir çalışma düzenlemek, Yüksek Lisans üzerinde yapılan araştırmaların hangi oranda birbirleriyle uyumlu olduğunu tespit etmek üzere araştırma yapılmaya karar verilmiştir.

Bu araştırmada öğretmenlerin zaman yönetimini etkili kullanmasına yönelik içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin herkes tarafından farklı incelenbildiği ve sistemli bir şekilde incelenmesine olanak sağlayan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

İçerik analizi, eldeki yazılı bilgilerin temel içeriklerinin ve içerdikleri mesajların, belirlenmesi, içerisindeki mesajların özetlenmesi ve belirtilmesi işlemi olarak da tanımlanmaktadır. Günümüzde yaygın olarak kullanılan içerik analizi, belirli kurallar çerçevesinde kitap, mektup, tarihsel dokümanlar gibi metinlerin küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistemli ve yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

İçerik analizinin temel amacının toplanan verilerin açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak için kullanılır. Toplanan verilerin ilk önce kavramlar haline getirilmesi sonra da ortaya çıkan kavramlara yönelik mantıklı bir düzenleme ve buna yönelik veriyi açıklayan temaların saptanması gerekiyor (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

İçerik analizi kullanılarak verileri tanımlama ve verilerin içerisinde gizlenen nesnelere ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. İçerik analizi kullanımında, dokümanlardan elde edilen nitel verilerin işlenmesi, verilerin kodlar haline getirilmesi, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanıp tartışma, öneri ve sonuçlar kısmında yorumlanması gerekmektedir (Gülbahar ve Alper, 2009).

Araştırmada Bulunan Tezlerin Tasnifi

Yaptığımız bu çalışmada ilk aşamada bir alan yazın taraması yapılarak ele alınacak tezler belirlenmiş ve bu tezlere yönelik yapım yılı, hangi üniversitede yapıldığı ve yapılan üniversiteye ait aynı konudan kaç tane tez olduğuna dair tasnif numaraları belirlenmiştir (Örnek; Uludağ Üniversitesi 2017 yılında yazılan, konumuza dair bir teze verilebilecek tasnif numarası şu

şekildedir; UÜ201701; UÜ Uludağ Üniversitesi, 2017 Yapım Yılı, 01 O üniversitedeki yapılan konumuza ait kaçıncı tez olduğu.)

Tarama sonucunda anahtar kelimeler kullanılarak toplamda 10 tane Yüksek Lisans Tezi bulunmuştur, araştırma konusuna yönelik olarak da 8 tane Yüksek Lisans Tezi araştırma kapsamına alınmıştır. Bu tezlerin belirlenen ölçütlerle değerlendirilmesi ve bazı sayısal analizlerinin tabloları alt başlıklar halinde sunulmuştur.

Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımları

Tezlerin yayımlanma yıllarına göre dağılımının verildiği Tablo 1 incelendiğinde tezlerin 2010-2020 yılları arasında yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 1

Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımları

Çalışmanın. Yayımlanma Yılları	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	%
2010	1	%12,5
2014	3	%37,5
2018	3	%37,5
2020	1	%12,5
Toplam	8	%100

Tezlerin Araştırma Konularına Göre Dağılımları

Tezler incelendiğinde tamamının “Öğretmenlerin Zamanı Etkili Kullanma Süreçlerine” ait oldukları belirlenmiştir ve tezlerin içeriklerinin zamanı etkili kullanma bakımından hangi kapsamda yer aldıklarına göre değerlendirilip tablo oluşturulmuştur (Tablo 2). Araştırma konuları; Öğretmenlerin Zaman Yönetimi becerileri ve İş Doyumları Arasındaki İlişkiye yönelik 3 adet tez, Zaman Yönetimi becerilerinin incelenmesine ait 2 tane, beceri ve stratejileri gerçekleştirme ve değerlendirmesiyle ilgili 2 tane, zaman yönetim süreçlerine ait ise 1 tane tez dağılımı gerçekleşmiştir.

Tablo 2

Araştırma Konularına Göre Dağılımları

Araştırma Konuları	Yüksek Lisans Tez Konusu	%
Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Becerileri ve İş Doyumları Arasındaki İlişki	3	%37,5
Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi	2	%25
Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Süreçlerinde Beceri ve Stratejilerini Gerçekleştirme Düzeyleri	2	%25
Öğretmenlerin Zaman Yönetimi Süreçlerine Yönelik Görüşleri	1	%12,5
Toplam	8	%100

Yüksek Lisans Tezlerinde Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımları

Tablo 3 incelendiğinde tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri; 5 tanesi(%62,5) nicel ve nitel araştırma yöntemini kullanırken 3 tanesinde(%32,5) ise nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 3

Kullanılan Araştırma Yöntemleri

Araştırma Türü	Yüksek Lisans Tezi Sayısı	%
Nicel	3	%37,5
Nicel ve Nitel	5	%62,5
Toplam	8	%100

Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırma sonucunda konuya ilişkin tezler incelendiğinde, veri toplama olarak genellikle “Zaman Yönetimi Envanteri (Britton&Tesser) ve iş doyum anketleri kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4

Veri Toplama Araçları

Veri Toplama Araçları	Tez Sayısı	%
Zaman yönetimi envanterleri (Britton&Tesser)	1	%12,5
Zaman yönetimi envanterleri (Britton&Tesser)- Minnesota İş Doyum Ölçeği (Welss, Davis, England&Lofguist)	3	%37,5
Öğretim sürecinde zaman yönetimi ölçeği (Yavuz)	1	%12,5
Boş zaman yönetimi ölçeği (Wang, Kao, Huan&Chung-Chi)	1	%12,5
Zaman yönetimi temel stratejilerine yönelik görüş ölçeği (Çam)	1	%12,5
Öğretmenlerin zaman yönetimi hakkındaki görüşlerini belirleme anketi	1	%12,5
Toplam	8	%100

Tezlerde Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri

Araştırma sonucu kullanılan tezlerde verileri analiz yöntemi olarak ANOVA (%75) ve T-Testi (%87,5) yüksek oranda tercih edildiği ve sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir. Tablo 5 içeriğinde ise kullanılan veri analiz yöntemleri belirtilmiştir.

Tablo 5

Kullanılan Veri Analiz Yöntemleri

Veri Analiz Yöntemleri	Tez Sayısı	%
ANOVA, T-Testi, Pearson Korelasyon analizi	2	%25
ANOVA, T-Testi	1	%12,5
ANOVA	1	%12,5
ANOVA, T-Testi, Betimsel istatistik (yüzde & frekans)	1	%12,5
T-Testi, Betimsel istatistik (yüzde & frekans)	1	%12,5
ANOVA, T-Testi, Sperman Korelasyon Testi	1	%12,5
Betimsel istatistik (yüzde & frekans)	1	%12,5
Toplam	8	%100

Örneklem Grupları

Araştırmaya dahil edilen tezlerin evren ve örneklem sayılarına bakıldığında farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Kullanılan 8 tezin her birinin birbirlerinden uç değerlerde olduğu belirlenmiştir. Tezlerde kullanılan örneklem grupları aralıklarda sıralanarak Tablo 6'daki görünüm elde edilmiştir.

Tablo 6

Örneklem Sayıları

Örneklem Sayısı	Makale Sayısı	%
1-100	2	%25
101-250	1	%12,5
251-500	3	%37,5
501-1000	2	%25
Toplam	8	%100

Tezlerin Uygulama Yılları

Araştırmamıza dahil olan tezlerin öğretmenler üzerinde uygulama yıllarını incelediğimizde; 2008-2009 yıllarında uygulanan 1 tez, 2013-2014 yılları arasında 2 tez, 2015-2016 yılları arasında 2 tane, 2018-2019 yıllarında ise 1 tane tez uygulanmaya başlanmıştır. Tablo 7 üzerinde yüzdelik dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 7

Tezlerin Uygulama Yılları

Uygulama Yılları	Tez Sayısı	%
2008-2009	1	%12,5
2013-2014	2	%25
2016-2017	2	%25
2018-2019	1	%23,5
Belirtilmemiş	2	%25
Toplam	8	%100

Araştırmada Yer Alan Tezlerin Değerlendirmesi

Türkan (2018), İstanbul Küçükçekmece ilçesinde “Boş Zaman Yönetimi Ölçeği” kullanarak 406 öğretmen ile yaptığı çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır.

- 1. Araştırmada, öğretmenler arası zaman puanlarını cinsiyet, medeni durum, çalıştıkları yer gibi değişkenler ile incelendiğinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.*
- 2. Öğretmenlerin meslek tecrübelerine göre yapılan incelemede ise anlamlı bir farklılık ortaya çıkmış, yıl olarak daha az tecrübeli olan öğretmenlerin zaman yönetim puanları yıl olarak daha fazla tecrübeli olan öğretmenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Bunun sebebi olarak, yeni nesil öğretmenlerin eski nesillere göre kendilerini biraz daha geliştirdikleri tespit edilmiştir.*
- 3. 20-30, 51-60 yaş aralıkları birbirleriyle kıyaslandığında ise anlamlı farklılığın çok fazla olduğu görülmüştür. Buna paralel olarak da genç öğretmenlerin zaman yönetimi konusunda daha bilinçli oldukları sonucu desteklenmektedir.*

4. Yapılan bir diğer değişken ile incelemede, öğretmenlerin eğitim düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Eğitim seviyesinin artmasıyla zaman yönetim puanlarının da yükseldiği gözlenmiştir.

İlerleyen (2014), “Zaman Yönetimi Envanteri” ve “Minnesota İş Doyum Ölçeği” kullanarak Sinop ilinde 700 öğretmen ile yaptığı çalışmada aşağıdaki bulgulara ulaşmıştır.

1. Araştırmada kullanılan anket çalışmalarıyla öğretmenlerin zaman yönetimi becerileri ve iş doyumları arasında farklı değişkenler bazında incelemeler yapılmıştır. Bulgulara bakıldığı zaman ise öğretmenlerin ileri seviyede zaman yönetimi becerileri oldukları tespit edilmiştir.
2. Öğretmenlerde cinsiyet, medeni durum, branş, mesleki kıdem ve yaş değişkenlerinde incelendiğinde aralarında anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.
3. Cinsiyet bakımından anlamlı farklılık bulunamamasına rağmen kadın öğretmenlerin, erkek öğretmenlere göre boş zamanlarını daha iyi değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır.
4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin iş doyumlarının yüksek seviyede olduğu, işlerine olan bağlılıklarının yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Buna binaen öğretmenlerin iş doyum seviyelerinin arttıkça, zaman yönetim becerilerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Yavuz (2018), zaman yönetimi becerilerini gerçekleştirme düzeyleri cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, yaş, eğitim düzeyi değişkenlerini ölçek geliştirerek incelemiştir. Kahramanmaraş ilinde görev yapan 315 öğretmen örneklemeyle yaptığı çalışmada ulaşılan sonuçlar;

1. Örneklem dahil olan özel okul ve devlet okulu öğretmenlerinin cinsiyet değişkeni bağlamında aralarında kadınlar lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir.
2. Araştırmada yaş değişkeni bağlamında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.
3. Mesleki kıdem olarak zaman yönetimine bakıldığında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.
4. Eğitim kıdemi olarak da öğretmenler arasında yine anlamlı farklılıklar oluşmamıştır.

Farsak (2020), Ankara Çankaya ilçesinde “Zaman Yönetimi Envanteri” ve “Minnesota İş Doyum Ölçeği” kullanarak 295 öğretmen ile yapmış olduğu çalışmada, özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin zaman yönetimi ve iş doyumları arasındaki ilişkiyi belirlemek

amacıyla cinsiyet, yaş, mesleki kıdem ve medeni durum gibi değişkenleri arasında inceleme yapmıştır, sonuçları şu şekilde;

1. Öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerinin yüksek seviyede olduğu görülmüştür.
2. Araştırmada yer alan öğretmenlerin cinsiyet, kıdem ve medeni durum değişkenleri ile ilgili anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmıştır.
3. Öğretmenlerin zaman yönetimi becerilerinin eğitim düzeyleri, yaşları ve mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılıklar ortaya çıkmış olup, lisans ve yüksek lisans mezunları öğretmenlerin meslek lisesi mezunu öğretmenlere göre zamanı daha iyi planladıkları ortaya çıkmıştır.
4. Öğretmenlerin iş doyumlarının yüksek seviyede olduğu gözlenmiştir.

Çam (2010), kendi geliştirdiği Zaman Yönetimi Temel Stratejilerine Yönelik Görüş Ölçeği'ni 2008-2009 Eğitim – Öğretim Yılında Mardin İlinde görev yapmakta olan 97 Tarih Öğretmenine uygulayarak yaptığı çalışmasında aşağıdaki bulgulara erişmiştir.

1. Tarih Öğretmenlerinin cinsiyet değişkenleri ile zaman yönetimi yaklaşımları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.
2. Tarih Öğretmenlerinin mesleki kıdemleri ile zaman yönetimi yaklaşımları arasında anlamlı bir fark yoktur, bu durumun araştırmaya katılan öğretmenlerin %60,8 gibi çok büyük bir kısmının azami 5 yıllık bir meslek deneyimine sahip olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.
3. Tarih Öğretmenlerinin çalıştıkları okul türleri ve sınıf mevcutlarının zaman yönetimi yaklaşımlarına yönelik anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.
4. Tarih Öğretmenlerinin eğitim düzeylerinin zaman yönetimi yaklaşımlarını etkilemediği görülmüştür, bu durumun lisans ve lisansüstü eğitiminde zaman yönetimi ile ilgili derslere yer verilmemesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Caz (2014), Zaman Yönetimi Envanteri'ni (Britton&Tesser) kullanarak 2013 yılında Trabzon İlinde görev yapmakta olan 175 Beden Eğitimi Öğretmeninden oluşan örneklem üzerinde uyguladığı çalışmasında aşağıdaki bulgulara erişmiştir.

1. Kadın Beden Eğitimi Öğretmenlerinin zaman yönetimi ve zaman harcattırıcılarla başa çıkma konusunda erkek meslektaşlarına oranla daha başarılı oldukları görülmüştür.
2. 40 yaşın altında olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin 40 yaş ve üzeri grupta yer alan öğretmenlere kıyasla zamanı yönetme ve planlama noktasında daha başarılı olduğu görülmüştür.
3. Zaman yönetimi ile ilgili yayınları düzenli olarak okuyan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin söz konusu yayınları seyrek okuyanlara göre zaman yönetimi hususunda daha başarılı oldukları görülmüştür.
4. Mesleki kıdemleri 16 yıl ve daha az olan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin 17 yıldan fazla kıdeme sahip öğretmenlere oranla zamanı yönetme noktasında daha hassas ve başarılı oldukları görülmüştür.

Arkcı(2014), kendi geliştirdiği zaman yönetimi ölçeğini 2014 yılında Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde görev yapmakta olan 86 öğretmenlik bir örneklem grubu üzerinde uygulayarak aşağıdaki bulgulara erişmiştir.

1. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %87,2 gibi önemli bir kısmı zaman yönetimine dair kitaplar okumuştur.
2. 2-Yaş ve mesleki kıdem farklılıkları zaman yönetimine ilişkin düşünce ve yaklaşımlarla farklılık yaratmamaktadır.
3. Medeni durum eğitim düzeylerinin zaman yönetimi yaklaşımları üzerinde anlamlı fark oluşturma gücü yoktur.

Güler(2018), Zaman Yönetimi Envanteri'ni (Britton&Tesser) kullanarak 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılında Kocaeli İlinde görev yapmakta olan 262 Beden Eğitimi Öğretmeni örneklemeyle yaptığı çalışmasında aşağıdaki bulgulara erişmiştir:

1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin büyük oranda zaman yönetimi yetilerine ve bu yetilerle doğru orantılı olarak iş doyumuna sahip oldukları görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç

Çalışma kapsamında değerlendirmeye alınan 8 Yüksek Lisans Tezi en erkeni 2010 en sonuncusu da 2020 yılı olmak üzere 10 yıllık bir zaman dilimine dağılmış bulunmaktadır. 10 yıl gibi olası değişimleri gözlemlemeye uygun bir zaman skalasının yanı sıra, çalışmaların

tamamının farklı il ve bölgelerde, çoğunlukla birbirinden farklı branş grupları üzerinde yapılması genel değerlendirmenin kapsayıcılığını artırmaktadır.

Evren ve örneklem seçimleri genel olarak çalışma yapılacak il veya ilçenin genel veya branş özelinde öğretmen sayısına bağlı olarak değişmiştir. Bu bağlamda, Çam'ın (2010) Mardin İlindeki Tarih Öğretmenlerini örneklem alan çalışması 97 kişiyle gerçekleştirilirken, İlerleyen'in (2014) Sinop İli genelindeki tüm branş öğretmenlerini örneklem alan çalışmasının 700 kişiyle gerçekleştirilmesi arasındaki fark demografik değişkenlerle açıklanabilir.

4 araştırmada veri toplama yöntemi Britton ve Tesser (1991) tarafından oluşturulan ve Alay ve Koçak (2002) tarafından Türkçe'ye çevrilen Zaman Yönetimi Envanteri kullanılırken 3 araştırmacı kendi oluşturdukları ölçekleri kullanmayı tercih etmiş bir araştırmacı da Wei - ChingWang,Chin -HsungKao, Tzung- ChengHuan, Chung- ChiWu isimli kişiler (2011) tarafından geliştirilen“Boş Zaman Yönetimi Ölçeği”ni kullanmıştır. Zaman yönetimi ve iş doyumunu arasındaki korelasyonu belirlemeyi amaçlayan çalışmalarında üç farklı araştırmacı da Weiss, Davis, England&Lofguist isimli kişiler (1967) tarafından oluşturulan Minnesota İş Doyum Ölçeği'ni kullanmışlardır. Bu bağlamda, veri toplam yönteminin seçiminde çalışmanın ulaşmayı hedeflediği amaçlar ve örneklemin çeşitliliği etkili olmuştur denilebilir.

Ele alınan tezlerdeki bulgular incelendiğinde araştırmaların ortaklaştığı ve ayrıştığı noktalar aşağıda sıralanmıştır.

- 1. Tüm araştırmalar öğretmenlerin yüksek düzeyde zaman yönetimi becerilerine sahip olduklarını vurgulamaktadır.*
- 2. Araştırmalarda zaman yönetimi yaklaşımı açısından cinsiyetin genel anlamda önemli bir değişken olmadığı ortaya konulmuşsa da Caz (2014) ve İlerleyen (2014) araştırmalarında kadın öğretmenlerin erkeklere göre zaman harcattırıcılarla baş etme ve boş zamanı verimli kullanma açısından daha başarılı olduklarını ortaya koymuşlardır.*
- 3. Yaş değişkeni açısından ele alındığında araştırmacılar genel anlamda farklılık olmadığını belirtmiş olsalar da Caz (2014) ile İlerleyen (2014) birbirinden ayrışan veriler ortaya koymuşlardır. Caz (2014) 40 yaş altı öğretmenlerin zaman yönetimi açısından 40 yaş üstü öğretmenlere oranla daha başarılı olduklarını ortaya koyarken İlerleyen (2014) 41-50 yaş arası öğretmenlerin bu konuda daha başarılı oldukları*

sonucuna ulaşmıştır. Bu farklılıkların evren ve örneklem gruplarından kaynaklanmış olduğu düşünülebilir.

4. Öğretmenlerin eğitim düzeyinin zaman yönetimi yaklaşımlarına etki etmediği tüm araştırmacılarca varılan bir sonuçtur. Sadece Farsak (2020) okul öncesi öğretmenleri özelinde lise mezunu öğretmenlerin lisans ve lisansüstü mezunu meslektaşlarından geride kaldıklarını vurgulamıştır.
5. Zaman yönetimi ile ilgili yayınlar okuyan öğretmenlerin okumayanlara göre daha başarılı oldukları Caz'ın (2014) araştırmasında ortaya konulmuştur. Bu tip yayınların okunmasının yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı'nın zaman yönetimi konulu seminer ve hizmet öncesi eğitim çalışmalarına ağırlık vermesinin büyük önem taşıdığı Farsak (2020), Caz (2014), İlerleyen (2014) ve Türkan (2018) tarafından belirtilmiştir.
6. Caz (2014) ve Türkan (2018) zaman yönetimi yaklaşımları bakımından mesleki kıdemi daha az öğretmenlerin görece daha başarılı olduklarını vurgularken diğer araştırmalarda bunun anlamlı bir fark oluşturmadığı belirtilmiştir. Bu duruma gerekçe olarak da genç öğretmenlerin zaman yönetimi konusundaki farkındalıklarının fazlalığı ve kendilerini daha çok geliştirmiş olmaları öne sürülmektedir Türkan(2018).

Sonuç olarak yapılan araştırmalarda, elde edilen bulgular araştırmacılar arasında değişiklikler göstermiştir. Bunun sebebi olarak da araştırmacıların buldukları il ve araştırmada yararlanılan örneklemden kaynaklandığı söylenebilir. Örneklem 86 ile 700 arasında değişmesi, araştırmalarda kullanılan değişkenlerinde farklılıklar göstermesi normal bir sonuç olarak ele alınabilir. Konu hakkında yapılan araştırmalarda örneklem sayılarının belli bir düzeyde ve kıdem seviyesinin eş değer olduğu çalışmalar yapılabilir. Öğretmenlerin medeni durumlarının bulgularda çok fark etmediği tüm araştırmacılar tarafından ortak olarak bulunmuştur. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda bu kriteri dışarıda tutmak, araştırmanın çerçevesini belirlemek için uygun olabilir. Öğretmenlerin planlama süreçlerinde daha aktif ve etkin rol almaları gereklidir.

Kaynakça

- Akatay, A., (2003), Örgütlerde zaman yönetimi. *Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 10, Sayfa: 282-300.
- Arkçı, S., (2014). *Ortaöğretim kurumlarında zaman yönetimi Adıyaman/gölbaşı örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bursalıoğlu, Z., (2011). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi, 16. Baskı.
- Caz, Ç. (2014). *Beden eğitimi öğretmenlerinin zaman yönetimi becerilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Cohen, L. (2007). Experiments, quasi-experiments, single-caseresearchand meta-analysis (Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. in Eds) *Research methods in education*.(6th eds.).
- Covey, R.S., Merrill, A.R. ve Merrill. R.R. (1998). *Önemli işlere öncelik*. (Çev. O. Deniztekin,). İstanbul: Varlık Yayınları
- Çam, İ., (2010). *Ortaöğretim tarih öğretmenlerinin derslerinde zamanı etkili kullanma stratejilerinin değerlendirilmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Durukan, H. Ve Öztürk, H. (2005). *Sınıf içinde zaman kullanımı*. Sınıf Yönetimi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Farsak, K.(2020). *Özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin zaman yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülbahar, Y. Ve Alper, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 42-2, 93-111.
- Güler, M., (2018) *Beden eğitimi öğretmenlerinin zaman yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- İlerleyen, E., (2014). *Öğretmenlerin zaman yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Josephs, R., (1996), *Zaman yönetimi*. (Çev: Özlem Koşar), 2. Baskı, İstanbul: Epsilon Yayınları
- Jones, K., & Akkoyunlu, A. C. (2000). *Zamanı kullanma: daha iyi düşünüp daha verimli çalışabilmek için kılavuz*. İstanbul.: Doğan Kitapçılık.
- Mackenzie, A. (1987). *Zaman tuzağı*. (Çev. Yakut Güneri), İstanbul: İlgı Yayıncılık.
-
-

- Mentor, P. (2013). *Zaman yönetimi*. (Çev. A. Kardam,). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Scoot, M. (1997). *Zaman yönetimi*. (Çev.: Aslı Çingil Çelik). İstanbul: Rota Yayın Yapım Tanıtım Tic. Ltd.Sti.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. Epsilon Yayınları: İstanbul.
- Topal, N., (2009), *Derste zaman yönetimi: ilköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik bir inceleme*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tutar, H. (2011). *Zaman yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Türkan, Ü., (2018). *Öğretmenlerin öğretim sürecinde zaman yönetimi becerilerinin incelenmesi: İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Weinstein,C.S.,Mignano,A.J.(1993).*Elementaryclassroommanagement:lessonsfromresearchand practice*. New York: Mcgraw-Hill.
- Özçelik, G. (2006). *Moda eğitimi veren kurumlarda etkili zaman yönetimini belirlemeye yönelik bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yavuz, A.(2018). *Öğretmenlerin öğretim sürecinde zaman yönetimi becerilerinin gerçekleştirme düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.